

UiO • **PluriCourts** – The Legitimacy of the International Judiciary
University of Oslo

Rettighetsaspektet ved Gri § 112

Eksemplifisert med forholdet mellom oppdrett og villaks

Konstitusjonelt lunsjseminar 30. januar 2017

Ole Kristian Fauchald

PLURI
COURTS

Established by
the Research Council
of Norway

ff Norwegian
Centre of
Excellence

En rettighetsbestemmelse?

- Diskusjonen forut for vedtakelsen av § 110 b
 - Første forslag i 1972: Stockholms-konferansen og opprettelsen av Miljøvern-departementet
 - Vedtatt i 1992, året for Rio-konferansen
- Valget av ordlyden «Enhver har ret ...»
 - Skille bestemmelsen fra mer politiske erklæringer: «Det påligger Statens myndigheter ...»
 - Motargumentet: Tredje ledd: «Statens Myndigheter give nærmere Bestemmelser til at gennemføre disse Grundsætninger.»
- Revisjonen i 2014
 - Etablering av et menneskerettighetskapittel og plasseringen av § 112
 - Endringen av tredje ledd: «Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.»
- Bestemmelsens innhold: RG 2007 s 577

Naturmangfoldloven som tolkningsmoment?

- Bevaring av naturens produksjonsevne på lang sikt (generasjoner)
 - Nml: «bærekraftig bruk» – presisert gjennom miljøkvalitetsstandarder og prinsipper som skal styre vedtak og avgjørelser
 - På økosystemnivå; nml § 4: «økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig»
 - På artsnivå; nml § 5: «levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder»
- Bevaring av naturens mangfold på lang sikt
 - Tre nivåer av mangfold, genetisk mangfold (nml §§ 3(c) og 5)
 - Bevares i naturlig utbredelsesområde (nml §§ 4 og 5)
- Betydning for tolkningen av § 112?

Betydning av mangel på praksis og gjennomføring

- Stortingets, Regjeringens og departementenes ad hoc-pregede oppfølging
- Snøscootersaken
 - Retten til miljøinformasjon – annet ledd, ganske omfattende diskusjon i komitéinnstillingen
 - Utredning av konsekvenser av lovgivning – enighet om at utredningsplikt kan følge av § 112
 - Komiteens mindretall (flertall på Stortinget) mente at utredningsplikt etter § 112 var irrelevant i denne saken, og pekte på at man unnlot å påberope seg § 112 i en tilsvarende sak om endring av småbåtloven i 2013(!)

Domstolenes rolle

- **Rettighetsbestemmelse** RG 2000 s 1125 (anvendt); RG 2007 s 1649 og 2006 s 1197 (kun påberopt)
- **Skranke for forvaltningsmyndighet** Rt 2009 s 661 avsn 32 og 2003 s 833 avsn 24 (ikke vurdert), RG 2008 s 577 (tilbakevist), LE-2004-102930 (forpliktet til å ta vare på ulv)
- **Tolkningsmoment**
 - Noen ganger ansett som relevant: Rt 2012 s 944 avsn 79, 2010 s 385 avsn 39, 2005 s 469 avsn 31, 1995 s 1939 og 1993 s 321
 - Andre ganger ikke fulgt opp: Rt 2011 s 780, 2010 s 306, 2003 s 833, 1995 s 1427
- **Hensyn i forvaltningssaker** Rt 2005 s 469 avsn 46 og 1993 s 528
- **Straffenivå for miljøkriminalitet** Rt 2011 s 10 avsn 19, fulgt opp i 2011 s 631 og 2015 s 392

Oppdrett og villaks

- Bevaring av naturens produksjonsevne
 - Økt oppdrett mot lavere produksjon av villaks
 - Mulighet for å kompensere med settefisk
 - Må aksepteres en betydelig nedgang i produksjonsevne og sannsynligvis ikke krav om at alle laksestammer opprettholdes
 - Står i fare for å forsvinne i et langsiktig perspektiv
- Bevaring av naturens mangfold
 - Konkretisering i naturmangfoldloven – genetisk mangfold
 - Ikke opprettholdelse av alle laksestammer
 - Identifisering av de mest sentrale / viktige stammene (der produsjonsevne spiller inn) – mangfoldet innen disse stammene må opprettholdes

Ivaretas rettigheten i lovgivningen?

- Lovgivningen om oppdrett: akvakulturl og forurensningsl:
 - Pliktnormer for næringen og kompetansenormer for myndighetene
 - Kvalitetsnormer i vannforskriften og forskriften om nasjonale laksefjorder og -vassdrag
 - Rettsstillingen for tredjeparter som ikke blir direkte berørt er begrenset
- Lovgivning om villaks
 - Tiltak for å begrense fiske og gjennomføring av kultivering
 - Begrenset gjennomføring av ordningen med nasjonale laksefjorder og -vassdrag (utover oppdrettstematikk)
- Naturmangfoldloven
 - Mål og prinsipper for utøvelse av forvaltningsmyndighet; instruksvirkninger